

ZATWIERDZAM:
Stefan Krajewski
Sekretarz Stanu
Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
Przewodniczący Komitetu Monitorującego
Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027

**Protokół z II posiedzenia Komitetu Monitorującego Plan Strategiczny dla Wspólnej
Polityki Rolnej na lata 2023-2027 z 22 listopada 2023 r.**

22 listopada 2023 r. odbyło się II posiedzenie Komitetu Monitorującego Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027, któremu przewodniczyli Pan Ryszard Bartosik, Sekretarz Stanu w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi (MRiRW), Przewodniczący Komitetu oraz Pan Rafał Romanowski, Sekretarz Stanu w MRiRW, Zastępca Przewodniczącego Komitetu.

Na wstępie Pan Minister Ryszard Bartosik przywitał wszystkich uczestników posiedzenia oraz poinformował, że zgodnie z prośbą przedstawicieli Komitetu, po dokonaniu niezbędnych formalności, w celu lepszej komunikacji pomiędzy osobami wchodzącymi w skład Komitetu, zostanie udostępniona baza mailingowa. Poinformował również, że spotkanie jest nagrywane, w celu wiernego odzwierciedlenia dyskusji i przygotowania protokołu ze spotkania oraz, że administratorem danych osobowych jest Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, z siedzibą w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi, ul. Wspólna 30, 00-930 w Warszawa.

I. Przyjęcie porządku obrad

Pan Minister Ryszard Bartosik, poinformował o terminach, w których zostały przekazane dokumenty będące przedmiotem posiedzenia, tj. 26 projektów uchwał, w tym 20 projektów uchwał w sprawie zmian Planu Strategicznego PS WPR, 5 projektów uchwał w sprawie kryteriów wyboru oraz 1 projekt uchwały w sprawie zmiany regulaminu pracy Komitetu Monitorującego.

Przed przyjęciem porządku obrad potwierdzono kworum niezbędne do procedowania uchwał przez KM PS WPR 2023-2027.

Porządek obrad Komitetu Monitorującego Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 z 22 listopada 2023 r., który stanowi załącznik do protokołu, **został poddany pod głosowanie i w głosowaniu jawnym został przyjęty jednogłośnie.**

(ZA – 42, PRZECIW – 0, WSTRZYMUJĄCYCH SIĘ – 0).

II. Rozstrzygnięcia Komitetu Monitorującego PS WPR 2023-2027

- 1) Podjęcie uchwały nr 32 w sprawie zmian w rozdziale 3.10 Warunkowość w zakresie normy GAEC 6 Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027.

Pan Minister Ryszard Bartosik powiedział, że wprowadzenie przedmiotowej zmiany umożliwi bardziej efektywne wdrożenie normy GAEC 6 poprzez jej dopasowanie do warunków klimatyczno-glebowych Polski. Polska, w ramach II zmiany Planu Strategicznego, przedkładała już propozycję modyfikacji w zakresie normy GAEC 6 polegającą na ustanowieniu odrębnego terminu utrzymania okrywy ochronnej gleby dla upraw wczesnie zbieranych z pola oraz wskazaniu upraw późno zbieranych z pola, dla których nie obowiązywałyby wymogi normy. W tym czasie Komisja Europejska negatywnie zaopiniowała tę zmianę. Niemniej jednak analiza wymogów tej normy w innych państwach członkowskich, gdzie Komisja Europejska dopuściła stosowanie różnych terminów okrywy glebowej, skłania nas do powtórnego przedłożenia propozycji zmiany normy GAEC 6. Jest to bardzo ważne z punktu widzenia zapewnienia równych warunków konkurencji pomiędzy rolnikami w całej Unii Europejskiej.

Projekt uchwały nr 32 został przedstawiony przez Panią Joannę Czapłę, Dyrektora Departamentu Płatności Bezpośrednich.

Pani Dyrektor poinformowała, że proponowane zmiany dotyczą doprecyzowania wymogów normy GAEC 6 w zakresie terminów utrzymania okrywy glebowej oraz wprowadzenia wyłączeń z wdrażania wymogów normy w przypadku upraw późno zbieranych z pola, po których nie ma możliwości zastosowania działań ochronnych, jak również uznania za spełniające wymogi normy grunty, na których jest prowadzona produkcja zgodnie z zasadami rolnictwa ekologicznego. W uzasadnieniu do projektu uchwały wskazane zostały m.in. zalety wprowadzenia nowego terminu okrywy glebowej. Dodatkowo, Pani Dyrektor poinformowała o zgłoszonych uwagach do przedmiotowej uchwały.

Uwagi zostały zgłoszone przez:

- Pana Stanisława Kacperczyka - członka KM (propozycja dotyczyła dołączenia do wyłączeń słonecznika; propozycja nie została przyjęta);
- Małopolską Izbę Rolniczą (propozycja dotyczyła jednego okresu okrywy glebowej - uzgodniono by nie dokonywać zmian);
- Komisję Europejską (uwagi dotyczyły doprecyzowania zapisów w zakresie terminów stosowania okrywy glebowej; były też korekty techniczne związane z tłumaczeniem na jęz. angielski – zmiany zostały zaprezentowane na posiedzeniu Komitetu i częściowo przyjęte);
- Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (uwagi techniczne, zostały uwzględnione).

Ponadto do uchwały w sprawie GAEC 6, w jej poprzednim brzmieniu, tj. do uchwały KM Nr 21 uwagi zgłosiła Lubelska Izba Rolnicza.

Pani Dyrektor powiedziała, że w związku z przyjęciem uwag ARiMR i Komisji Europejskiej wprowadzone zostały zmiany do projektu uchwały. Projekt uwzględniający te zmiany został zaprezentowany na posiedzeniu.

Po przedstawieniu projektu uchwały nr 32 została otwarta dyskusja.

Pani Dorota Metera, przedstawiciel organizacji działających na rzecz środowiska i klimatu wskazana przez Koalicję Żywa Ziemia, zadała pytanie, czy wskazane rośliny stanowią zamknięty katalog.

Pan Dariusz Madejski, przedstawiciel Rady do spraw Młodych Rolników przy Krajowej Radzie Izb Rolniczych wskazany przez Prezydium Rady, zapytał o rośliny wyłączone i o sposób ich liczenia oraz o uprawy wcześniej zbierane z pola (np. groch) i o sposób ich katalogowania. Zwrócił się z propozycją pozostawienia katalogu otwartego roślin.

Pan Mariusz Lęgowski, przedstawiciel Komisji Europejskiej zwrócił uwagę na niezbędne terminy dotyczące zatwierdzania zmian przez KE w zakresie rocznych płatności i konieczności informowania rolników o wprowadzanych zmianach.

Pan Bartosz Banaszak, Członek Prezydium Rady, przedstawiciel Rady do spraw Młodych Rolników przy Krajowej Radzie Izb Rolniczych wskazany przez Prezydium Rady, zwrócił uwagę na zapis dotyczący niewykonywania orki.

Pan Łukasz Zbonikowski, Prezes Zarządu KZRRSP, przedstawiciel Krajowego Związku Rewizyjnego Rolniczych Spółdzielni Produkcyjnych wskazany przez prezesa zarządu tego związku, odniósł się do terminów wykonywania orki.

Podsumowując dyskusję i zgłoszone uwagi, Pani Dyrektor Joanna Czaplą udzieliła wyjaśnień. I tak, w zakresie upraw wyłączonych, w projekcie uchwały podane zostały przykładowe rośliny. Wyłączenie w przypadku kukurydzy jest niezbędne z uwagi na kwestie fitosanitarne. W przypadku upraw wcześniej zbieranych z pola, tj.: zbóż, rzepaku i rzepiku, zmiana polega na wprowadzeniu terminu utrzymania okrywy glebowej w okresie od dnia zbioru plonu głównego do dnia 15 października danego roku. W odniesieniu do pytania dotyczącego orki w kontekście uprawy np. rzepaku, Pani Dyrektor wskazała, że w przypadku potrzeby przygotowania pola pod zasiew rzepaku lub innych roślin ozimych będzie taka możliwość. Zwróciła również uwagę, że w uchwale są ogólne zasady i reguły, natomiast szczegóły zostaną doprecyzowane w przepisach krajowych. Odnosząc się do pytania dotyczącego sposobu liczenia Pani Dyrektor wskazała, że jeżeli na gruntach ornych w gospodarstwie będą uprawy wyłączone ze stosowania normy, wtedy % okrywy będzie liczony na gruntach pod pozostałymi uprawami. Przy zastosowaniu terminu dla upraw wcześniej zbieranych z pola % okrywy będzie sumowany z powierzchnią pod okrywą w terminie jesienno-zimowym.

Uchwała została poddana pod głosowanie i przy jednym głosie wstrzymującym się została przyjęta (ZA – 46, PRZECIW – 0, WSTRZYMUJĄCYCH SIĘ – 1).

Następnie Pan Minister Ryszard Bartosik przekazał oficjalnie dalsze prowadzenie posiedzenia Panu Ministrowi Rafałowi Romanowskiemu.

- 2) Podjęcie uchwały nr 33 w sprawie zmiany w rozdziale 5. Płatności bezpośrednie, interwencje sektorowe i interwencje dotyczące rozwoju obszarów wiejskich określone w strategii Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027.

Pan Minister Rafał Romanowski przedstawił proponowane zmiany informując, że ich wprowadzenie pozwoli na uelastycznienie zasad kwalifikowalności inwestycji obejmujących pompy ciepła oraz związanych z magazynowaniem i efektywnym wykorzystywaniem energii, wskutek którego inwestycje te będą mogły zostać objęte wsparciem bez względu na to, czy realizowane byłyby jako element uzupełniający inwestycje związane z produkcją energii z promieniowania słonecznego, czy też niezależnie.

Następnie głos został oddany Panu Waldemarowi Gubie, Dyrektorowi Departamentu Rynków Rolnych i Transformacji Energetycznej Obszarów Wiejskich, który przedstawił projekt uchwały nr 33.

Pan Dyrektor Waldemar Guba poinformował, że Komisja Europejska skomentowała projekt uchwały nr 33 przypominając, że proponowana w niej poprawka dotycząca przepisów PS WPR dotyczących katalogu inwestycji w aktywa materialne i niematerialne w zakresie instalacji produkujących energię z odnawialnych źródeł energii, na które może być udzielana pomoc w ramach interwencji I.7.5, powinna zostać wdrożona z uwzględnieniem art. 11 ust. 3 rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) 2022/126, z którego wynika, że ilość wyprodukowanej za pomocą takich instalacji energii, nie przekracza ilości energii wykorzystywanej przez beneficjenta, organizację producentów. Pan Dyrektor Waldemar Guba wyjaśnił, że jest świadom obowiązującego przepisu art. 11 ust. 3 rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) 2022/126 oraz, że zostanie on uwzględniony w uregulowaniach krajowych wdrażających interwencję I.7.5.

Uchwała została poddana pod głosowanie i przy jednym głosie wstrzymującym się została przyjęta (ZA – 45, PRZECIW – 0, WSTRZYMUJĄCYCH SIĘ – 1).

- 3) Podjęcie uchwały nr 34 w sprawie zmian w rozdziale 5. Płatności bezpośrednie, interwencje sektorowe i interwencje dotyczące rozwoju obszarów wiejskich określone w strategii oraz

w rozdziale 6. Plan Finansowy Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027.

Pan Minister Rafał Romanowski poinformował, że proponowana zmiana PS WPR ma charakter waloryzacyjny, zmierzający do urealnienia średnich kwot jednostkowych w związku ze zmianą siły nabywczej pieniądza. Ponadto, zmiana ta uwzględnia zamiar uruchomienia pierwszego naboru wniosków o przyznanie pomocy w ramach interwencji w sektorze owoców i warzyw, w roku 2024, zamiast w 2023, jak dotychczas przewidywano w PS WPR. W konsekwencji rok 2025 będzie pierwszym, w którym będą mogły zostać zrealizowane wydatki związane z udzielaniem pomocy w ramach przedmiotowych interwencji.

Pana Dyrektor Waldemar Guba zaprezentował treść proponowanej uchwały nr 34 oraz zgłoszone do niej uwagi. Poinformował o głównej zmianie PS WPR, polegającej na przesunięciu terminu pierwszego naboru wniosków. Do projektu uchwały zostały zgłoszone uwagi przez:

- Pana prof. Arkadiusza Sadowskiego z Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu. Uwaga dotyczyła wskazania interwencji, kosztem której zwiększony miałby zostać budżet. Udzielono wyjaśnień, że finansowanie rodzajów interwencji w sektorze owoców i warzyw jest wyłączone z ogólnego budżetu środków na finansowanie WPR przypisanych danemu państwu członkowskiemu.
- Pana Mieczysława Grodzkiego, Prezes Zarządu Krajowej Rady Spółdzielczej. Uwaga dotyczyła, uruchomienia wsparcia w roku 2024 zamiast w roku 2025. Negatywnie oceniono wybór sektorów objętych interwencjami sektorowymi, którego dokonano na etapie opracowywania założeń do krajowego PS WPR. W odpowiedzi Pan Dyrektor Waldemar Guba poinformował o toczącej się w tej sprawie dyskusji w ramach grupy roboczej ds. promowania współpracy rolników w formie organizacji producentów.
- Komisję Europejską, która poprosiła o wyjaśnienie, jakie są przesłanki dla proponowanych zmian oraz, czy zmiany te odzwierciedlają fakt, że aktualnie organizacje producentów wciąż realizują programy operacyjne zatwierdzone na podstawie przepisów wspólnej organizacji rynków (WOR) lub przepisów przejściowych, które nie zostały uwzględnione w Planie Strategicznym WPR. W odpowiedzi Pan Dyrektor Waldemar Guba poinformował, że wprowadzana zmiana nie jest związana z programami operacyjnymi wdrażanymi zgodnie z uregulowaniami UE obowiązującymi przed 2023 r. oraz wskazał okoliczności, które powinny przyczynić się do większego od dotychczas szacowanego w PS WPR zainteresowania realizacją programów operacyjnych ze strony polskich organizacji producentów owoców i warzyw w latach 2026 i 2027. Ponadto Pan Dyrektor Waldemar Guba podkreślił, że jeżeli przedstawione odpowiedzi okażą się dla Komisji niewystarczające lub pojawią się z jej strony nowe wątpliwości, udzielone zostaną stosowne wyjaśnienia.

Następnie głos zabrał Pan Zygmunt Paśnik, przedstawiciel Krajowej Rady Spółdzielczej, działającej na rzecz zorganizowanych form współpracy rolników, wyrażając opinię, że organizacja producentów jest

prioritytem. Zwrócił też uwagę na możliwość wsparcia także innych sektorów, tj. zbóż i nasion oleistych, mleka i przetworów mlecznych, wieprzowiny, wołowiny, cielęciny oraz drobiu. Pan Z. Paśnik odniósł się do dyskusji toczącej się w ramach grupy roboczej ds. promowania współpracy rolników w formie organizacji producentów i poinformował, że o efektach pracy tej grupy poinformuje na kolejnym posiedzeniu Komitetu.

Uchwała została poddana pod głosowanie i została przyjęta z następującym stosunkiem głosów (ZA – 46, PRZECIW – 2, WSTRZYMUJĄCYCH SIĘ – 2).

- 4) Podjęcie uchwały nr 35 w sprawie zmian w rozdziale 5.1. Interwencje w formie płatności bezpośrednich w części dotyczącej interwencji I 4.6. Ekoschemat – Dobrostan zwierząt Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027.

Prezentując propozycje zmian, Pan Minister Rafał Romanowski poinformował, że proponowana zmiana dotyczy włączenia do Ekoschematu – Dobrostan zwierząt, praktyki polegającej na utrzymywaniu zwierząt zgodnie z wymogami krajowych systemów jakości w związku z obowiązkiem ograniczenia stosowania antybiotyków w chowie tych zwierząt.

Następnie Pani Dyrektor Joanna Czapla omówiła projekt uchwały nr 35 oraz odniosła się do zgłoszonych uwag. Powiedziała, że dodatkowe wsparcie proponowane jest w następujących ekoschematach: dobrostan loch, dobrostan tuczników, dobrostan krów mamek, dobrostan opasów, dobrostan kurcząt brojlerów oraz dobrostan indyków utrzymywanych z przeznaczeniem na produkcję mięsa. W projekcie uchwały zaproponowana została wysokość stawek i wartości punktów.

Uwagi zostały zgłoszone przez:

- Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (pytanie dotyczyło potwierdzenia możliwości łączenia rolnictwa ekologicznego z systemami jakości – odpowiedź na tak. Kolejna uwaga dotyczyła doprecyzowania zapisów. Zmiany w zapisach projektu uchwały zostały wyświetlone w trakcie posiedzenia.);
- Komisję Europejską (uwagi dotyczyły ryzyka podwójnego finansowania, biorąc pod uwagę inne dwie interwencje dostępne w PS WPR – w odpowiedzi poinformowano, że nie ma takiego ryzyka, ponieważ interwencje te skierowane są do innych grup i dotyczą innych kosztów.);
- Pana Wojciecha Styburskiego (uwaga dotyczyła przywrócenia pierwotnych stawek płatności za praktyki dotyczące ograniczania stosowania środków przeciwdrobnoustrojowych. Uwaga nie została uwzględniona ze względu na ograniczenia budżetowe.);
- Pana Jacka Zarzeckiego - propozycja dotyczyła refundacji kosztów certyfikacji w ramach uczestnictwa w systemach jakości w wysokości do 1200 zł na gospodarstwo rocznie. Uwaga nie uwzględniona ze względu na ograniczenia budżetowe.

Głos w toczącej się dyskusji zabrał Pan Wiesław Wojtczak, przedstawiciel branżowych związków wskazany przez Federację Branżowych Związków Producentów Rolnych, który zwrócił się z pytaniem o możliwość objęcia gęsi ekoschematem dobrostan zwierząt.

Pani Justyna Zwolińska, koordynatorka ds. rzecznictwa Koalicji Żywa Ziemia, przedstawiciel organizacji działających na rzecz środowiska i klimatu wskazany przez Koalicję Żywa Ziemia, zwróciła uwagę na prawodawstwo unijne określające zasady stosowania antybiotyków w produkcji zwierzęcej i fakt że jest to pewnego rodzaju podstawowy standard, do którego zobowiązały się kraje członkowskie w tym Polska. W związku z tym zachodzi obawa podwójnego finansowania.

Pani Urszula Sołtysiak, rzecznik Polskiej Izby Żywności Ekologicznej, przedstawiciel organizacji działających na rzecz rolnictwa ekologicznego wskazanych przez Radę Produkcji Ekologicznej zwróciła uwagę na wysoką punktację dla dwóch krajowych systemów jakości.

Pan Mariusz Lęgowski, przedstawiciel KE, uszczegółowił wcześniejsze zapytanie dotyczące podwójnego finansowania.

W odniesieniu do wypowiedzi, Pani Dyrektor Joanna Czapla poinformowała, że w projekcie uchwały przytoczone są krajowe i unijne przepisy dotyczące stosowania antybiotyków. Stawki płatności zostały wyliczone za pomniejszenie stosowania antybiotyków. W odniesieniu do dobrostanu gęsi, stwierdziła, że stosowany jest już wolny wybieg, dlatego też trudno określić dodatkowe wymogi dla producentów gęsi.

Pan Jacek Zarzecki, przedstawiciel branżowych związków wskazany przez Federację Branżowych Związków Producentów Rolnych, poparł projekt uchwały nr 35 dotyczący rozszerzenia o kwestie uczestnictwa w systemach jakości, w tym ograniczenia zużycia antybiotyków.

Pan Jerzy Wierzbicki, przedstawiciel branżowych związków wskazany przez Federację Branżowych Związków Producentów Rolnych odniósł się do kosztów związanych z obniżeniem stosowania antybiotyków i związanych z tym praktykami.

Pani Justyna Zwolińska stwierdziła, że nie jest przeciwna ograniczeniom w stosowaniu antybiotyków, a jedynie wskazała na niegospodarność wydatkowania środków w tym zakresie i obawy, czy są to faktycznie wymagania ponad pewne normy (standardy), które muszą spełnić wszyscy korzystający z ekoschematu dobrostan zwierząt. Czy cele i rezultaty tej interwencji zostaną zapewnione. Jeżeli jest to wymóg podstawowy dla wszystkich producentów zwierząt (niezależnie od gatunku) oraz fakt, że ma

być prowadzony dobrostan w taki sposób, żebyśmy mogli osiągnąć efekt w postaci ograniczenia sortowania antybiotyków, to jest to niezrozumiałe dlaczego dwa systemy, niemające w kryteriach polityki ograniczenia stosowania antybiotyków są dodatkowo preferowane. Uchwała wymaga szczegółowego wyjaśnienia tej kwestii, w przeciwnym razie nie powinna być przyjęta.

Podsumowując dyskusję, Pan Minister Rafał Romanowski zaznaczył, że termin składania uwag do projektów uchwał był możliwy do 17 listopada, co dawało szansę na ewentualne szczegółowe odniesienie się do nich. Dodatkowo, przytoczył zapis z omawianego dokumentu, iż „Dodanie nowej praktyki w ramach ekoschematu Dobrostan zwierząt służącej do wynagradzania rolników uczestniczących w krajowych systemach jakości QAFP i QMP, które obejmują swoim zakresem element ograniczenia wykorzystania antybiotyków w chowie zwierząt, przyczyni się do przeciwdziałania nasilającemu się zarówno wśród zwierząt, jak i wśród ludzi zjawisku oporności na przeciwdrobnoustrojowe produkty lecznicze, w tym na antybiotyki.”

Następnie przystąpił do procedury głosowania na projektem omawianej uchwały.

Uchwała została poddana pod głosowanie i została przyjęta z następującym stosunkiem głosów (ZA – 44, PRZECIW – 2, WSTRZYMUJĄCYCH SIĘ – 7).

- 5) Podjęcie uchwały nr 36 w sprawie zmian w Interwencji I 5.11 Wsparcie dochodów związane z produkcją do ziemniaków skrobiowych Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027.

Pan Minister Rafał Romanowski, poinformował, że uchwała ma na celu uaktualnienie wysokości stawek płatności związanej z produkcją do ziemniaków skrobiowych. Zmiana zostanie wprowadzona ze skutkiem od 2024 r. i przyczyni się do złagodzenia trudności występujących w sektorze ziemniaków skrobiowych oraz do ograniczenia negatywnych skutków dalszego spadku produkcji.

Następnie Pani Dyrektor Joanna Czaplą przedstawiła dodatkowe wyjaśnienia i odniosła się do uwagi zgłoszonej przez Pana Arkadiusza Sadowskiego. Zgodnie z tą uwagą, jeśli kalkulacja ekonomiczna (wynikająca z procesów produkcyjnych) wskazuje na zasadność wytwarzania skrobi z pszenicy i kukurydzy, to czy ma sens odwracanie tego naturalnego procesu przez instrumentarium polityki. Czy jest zatem potrzeba wspierania plantatora, biorąc pod uwagę to, że ziemniaki to zwykła jednoroczna roślina i rolnicy mają możliwość uprawy tego, na co jest popyt.

W opinii MRiRW spadek produkcji w tym sektorze, potwierdzony danymi z lat 2022-2023, uzasadnia zarówno kontynuowanie tego wsparcia, jak i daje podstawę do zwiększenia wysokości stawek.

Uchwała została poddana pod głosowanie i została przyjęta z następującym stosunkiem głosów (ZA – 49, PRZECIW – 0, WSTRZYMUJĄCYCH SIĘ – 2).

- 6) Podjęcie uchwały nr 37 w sprawie zmian w części dotyczącej interwencji I 8.11. - Rolnictwo ekologiczne Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027.

Pan Minister Rafał Romanowski poinformował, że proponowana zmiana dotyczy obniżenia z 0,5 DJP/ha do 0,3 DJP/ha minimalnego poziomu obsady zwierząt jaki jest wymagany przy ubieganiu się o premię za prowadzenie zrównoważonej produkcji roślinno-zwierzęcej.

Zmiana ta jest spójna ze zmienionymi zasadami przyznawania płatności ekologicznych do upraw paszowych i trwałych użytków zielonych. W przypadku tych upraw, również obniżono z 0,5 DJP/ha do 0,3 DJP/ha minimalny poziom obsady zwierząt wymagany przy ubieganiu się o płatności.

Podstawowym i oczekiwanym efektem wprowadzanej zmiany jest dalszy rozwój rolnictwa ekologicznego w Polsce poprzez ułatwienie dostępu do wsparcia szerszej grupie rolników i poprawa ich sytuacji dochodowej poprzez zwiększenie możliwości ubiegania się o wsparcie w ramach interwencji (płatności ekologiczne), tj. zwiększenie dostępności premii za prowadzenie zrównoważonej produkcji roślinno-zwierzęcej.

Następnie Pani Dyrektor Joanna Czapla zaprezentowała treść proponowanej uchwały oraz zgłoszoną uwagę przez Pana Arkadiusza Sadowskiego, kwestionującą brak uzasadnienia merytorycznego do proponowanych zmian. W odpowiedzi wyjaśniono, że zmiana ma na celu wprowadzenie uproszczeń, m.in. poprzez zwiększenie możliwości ubiegania się o wsparcie w ramach interwencji, tj. zwiększenie dostępności premii za prowadzenie zrównoważonej produkcji roślinno-zwierzęcej.

Pani Dorota Metera podziękowała za proponowaną zmianę.

Uchwała została poddana pod głosowanie i została przyjęta z następującym stosunkiem głosów (ZA – 53, PRZECIW – 1, WSTRZYMUJĄCYCH SIĘ – 0).

- 7) Podjęcie uchwały nr 57 w sprawie zmian w Interwencji I 9. Płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami (ONW) Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027.

Pan Minister Rafał Romanowski poinformował, że proponowane zmiany dotyczą realizacji płatności dla gospodarstw rolnych posiadających minimalną obsadę zwierząt trawożernych, położonych na obszarach ONW typ górski i ONW typ podgórski. Zmiany polegają na zwiększeniu obecnych stawek płatności ONW, na tych obszarach do maksymalnego poziomu 100 % stawek obliczonych przez Instytut

IERGIŻ. Oczekuje się także, że proponowane zmiany przyczynią się do złagodzenia trudności występujących na obszarach górskich i podgórskich i będą prowadzić do zwiększenia skuteczności realizacji celów działania.

Następnie Pani Dyrektor Joanna Czapla przedstawiła założenia proponowanej uchwały.

Pani Justyna Zwolińska, zwróciła się z pytaniem o powody wyróżnienia w projekcie uchwały trzody chlewnej i jaka jest maksymalna obsada kwalifikująca się do wsparcia w gospodarstwie.

Pani Dyrektor Joanna Czapla odpowiedziała, że nie ma określonej maksymalnej obsady i liczone są zwierzęta przeżuwacze.

Uchwała została poddana pod głosowanie i została przyjęta z następującym stosunkiem głosów (ZA – 50, PRZECIW – 0, WSTRZYMUJĄCYCH SIĘ – 1).

- 8) Podjęcie uchwały nr 38 w sprawie zmian w części dotyczącej interwencji I 10.1.2. „Inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększających konkurencyjność (Instrumenty finansowe)” Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027.

Pan Minister Rafał Romanowski wskazał, że zmiana dotyczy wzmocnienia wsparcia dla producentów trzody chlewnej w celu finansowania inwestycji dotyczących zwiększenia pogłowia świń. Zmiana uwzględnia potrzebę zwiększenia bezpieczeństwa żywnościowego poprzez wsparcie zwiększenia, odbudowy pogłowia trzody chlewnej, w szczególności zwiększenie stada loch. Wprowadzane zmiany mają na celu zwiększenie zachęty do inwestowania w obszarze hodowli trzody chlewnej, aby zwiększyć krajowe pogłowie trzody i zmniejszyć zależność od importu zwierząt z zagranicy, a tym samym poprawić bezpieczeństwo żywnościowe.

Następnie Pan Ryszard Kogut, Zastępca Dyrektora Departamentu Pomocy Technicznej zaprezentował treść proponowanej uchwały oraz zgłoszone uwagi.

Pan Dyrektor Ryszard Kogut poinformował, że program odbudowy pogłowia świń będzie istotnym elementem wzmocnienia bezpieczeństwa żywnościowego poprzez zwiększenie produkcji żywca wieprzowego, a w konsekwencji zwiększenia podaży mięsa wieprzowego odpowiedniej jakości. W tym celu proponuje się uzupełnienie istniejącej już pomocy w formie gwarancji w ramach interwencji „Inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększające konkurencyjność (instrumenty finansowe)” o dotację na spłatę odsetek, bez dodatkowych warunków dedykowaną wyłącznie dla gospodarstw będących producentami trzody chlewnej.

Pan Dyrektor poinformował o uwadze zgłoszonej przez KE, polegającej na usunięciu wyrazu „nowych” odnoszącego się do inwestycji.

Pan Wojciech Styburski powiedział, że brakuje jednego kryterium dostępu dla organizacji producentów, które też powinny mieć możliwość rozwoju towarowej produkcji psiać.

W odpowiedzi, Pan Dyrektor Ryszard Kogut, poinformował, że w ramach tej inwencji została określona definicja beneficjenta, tj. rolnika prowadzącego gospodarstwo rolne. Natomiast w ramach Planu Strategicznego dostępne są inne interwencje skierowane do organizacji producentów. Jednocześnie dodano, że producenci trzody chlewnej wchodzący w skład organizacji producentów będą mogli ubiegać się o tę formę wsparcia indywidualnie.

Uchwała została poddana pod głosowanie i została przyjęta z następującym stosunkiem głosów (ZA – 49, PRZECIW – 0, WSTRZYMUJĄCYCH SIĘ – 2).

- 9) Podjęcie uchwały nr 39 w sprawie zmian w części Warunkowość - w zakresie normy GAEC 7 Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027.

Pan Minister Rafał Romanowski poinformował, że do projektu uchwały nr 39 została wprowadzona autopoprawka polegająca na odstąpieniu od wymogu dywersyfikacji upraw oraz niewprowadzaniu zmian w zakresie zmianowania, z wyjątkiem wyłączenia z tego zmianowania uprawy kukurydzy. Wprowadzenie przedmiotowej zmiany jest korzystne dla rolników i powinno wpłynąć pozytywnie na podejmowanie przez rolników decyzji produkcyjnych. Ponadto, pomimo odstąpienia od wymogów dywersyfikacji, wdrożenie normy GAEC 7, w dalszym ciągu będzie miało pozytywny wpływ na utrzymanie żyzności i jakości gleb poprzez racjonalną gospodarkę glebową materią organiczną oraz wspieranie efektywnego zarządzania składnikami pokarmowymi.

Następnie Pani Dyrektor Joanna Czapla omówiła zakres przedmiotowej uchwały oraz odniosła się do uwag zgłoszonych przez ARiMR (uwaga techniczna – została uwzględniona) i KE. Norma GAEC 7 składa się z dwóch elementów: dywersyfikacji i zmianowania. Dywersyfikacja polega na zastosowaniu na gruntach ornych, co najmniej trzech różnych upraw, przy czym uprawa zajmująca największą powierzchnię nie może zajmować więcej niż 65 % gruntów ornych, a dwie uprawy o największej powierzchni nie mogą łącznie zajmować więcej niż 90 % gruntów ornych. Zmianowanie polega na prowadzeniu innych upraw w porównaniu z rokiem poprzednim na powierzchni, co najmniej 40 % gruntów ornych oraz nie dłużej niż co 3 lata na 100 % gruntów ornych. Podstawowym założeniem uchwały jest zniesienie obowiązku dywersyfikacji. Dodatkowo, proponuje się, aby wymogi dotyczące zmianowania nie obowiązywały w przypadku uprawy kukurydzy.

Pan Mariusz Lęgowski, przedstawiciel KE, odniósł się do sprawy GAEC 7 w kontekście zatwierdzenia pierwotnej wersji PS WPR 2023-2027. Odstąpienie od dywersyfikacji jest obniżeniem wymagań zielonej architektury. Podobne wnioski (odstąpienie od dywersyfikacji) składane były przez inne kraje członkowskie, jednakże KE w liście obserwacyjnym zwracała się wówczas z prośbą o zawężenie powierzchni obowiązywania.

Uchwała została poddana pod głosowanie i została przyjęta z następującym stosunkiem głosów (ZA – 52, PRZECIW – 0, WSTRZYMUJĄCYCH SIĘ – 1).

10) Podjęcie uchwały nr 40 w sprawie zmian w rozdziale 6. Plan finansowy oraz rozdziale 2.3. Plan celów końcowych Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027.

Pan Minister Rafał Romanowski poinformował, że proponowane modyfikacje dotyczą zmian finansowych polegających na dokonaniu przesunięć budżetów poszczególnych interwencji w ramach II filaru Wspólnej Polityki Rolnej. Nastąpi rozdysponowanie części wolnych środków z interwencji I.9 Płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami (ONW) pomiędzy interwencje, w ramach których występuje zapotrzebowanie na zwiększone finansowanie, a jednocześnie zrealizowane zostanie zobowiązanie Polski złożone względem Komisji Europejskiej przy okazji przeprowadzonych zmian w ramach PROW 2014-2020, do przesunięcia części środków na interwencje o charakterze środowiskowym. Do przedmiotowego projektu uchwały została zgłoszona uwaga przez Ministerstwo Finansów.

Pan Łukasz Tomczak, Dyrektor Departamentu Wspólnej Polityki Rolnej, zaprezentował treść proponowanej uchwały oraz zgłoszone uwagi. Modyfikacja planu finansowego dotyczy zmniejszenia budżetu w jednej interwencji na rzecz zwiększenia budżetu w sześciu interwencjach. Podstawą proponowanej realokacji środków jest zagospodarowanie części wolnych środków w ramach interwencji I.9 Płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami (ONW). Środki te związane są z faktem, że w ramach ostatnio przeprowadzonej zmiany Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 zwiększono alokację działania M.13 Płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami, tak aby kampanię 2023 roku w całości móc sfinansować z budżetu PROW 2014-2020. Szczegółowe informacje zawarte są w uzasadnieniu do projektu uchwały. Jednym z kierunków przesunięcia środków jest interwencja I.13.1 LEADER/Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS), gdzie zidentyfikowano, że skala zapotrzebowania na środki na realizację Lokalnych Strategii Rozwoju przewyższa przewidziany budżet interwencji. Dlatego też proponuje się zwiększenie alokacji na ten instrument by nie dopuścić do konieczności zmniejszania zakresu przewidywanych przez nowo wybrane LGD w ich strategiach przedsięwzięć.

Pan Dyrektor Łukasz Tomczak poinformował, że została zgłoszona uwaga przez przedstawiciela Ministerstwa Finansów, która dotyczyła tego, że wraz z realokacją środków pomiędzy interwencjami o różnych poziomach współfinansowania krajowego – zaistniała potrzeba zagwarantowania dodatkowych środków z budżetu państwa oraz że zmiana ta powinna zostać przyjęta przez Radę Ministrów. Pan Dyrektor Łukasz Tomczak poinformował, że ta zmiana rzeczywiście przewiduje zwiększenie współfinansowania krajowego, jednakże kolejne zmiany Planu finansowego mogą przysporzyć oszczędności w zapotrzebowaniu na środki krajowe. Ponadto zmiana ta, jak każda inna, przed przesłaniem do KE zostanie przekazana do zatwierdzenia przez Radę Ministrów.

Pan Piotr Sadłocha, Prezes Zarządu Polskiej Sieci LGD, Federacja Regionalnych Sieci LGD, przedstawiciel Lokalnych Grup Działania, wskazany przez Polską Sieć LGD - Federacja Regionalnych Sieci LGD, zapytał czy środki finansowe zagwarantowane są dla wszystkich 16 województw na wybór LGD.

Pan Dyrektor Łukasz Tomczak, potwierdził, że proponowana zmiana Planu finansowego właśnie temu służy.

Uchwała została poddana pod głosowanie i została przyjęta z następującym stosunkiem głosów (ZA – 47, PRZECIW – 0, WSTRZYMUJĄCYCH SIĘ – 1).

- 11) Podjęcie uchwały nr 41 w sprawie zmian w części dotyczącej interwencji I 8.1. - Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków na obszarach Natura 2000 – Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027.

Pan Minister Rafał Romanowski poinformował, że proponowane zmiany dotyczą wykorzystania danych cyfrowych na temat występowania wybranych przedmiotów ochrony wspieranych w ramach interwencji I 8.1. Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków na obszarach Natura 2000. Wprowadzenie możliwości wykorzystania danych cyfrowych na temat występowania wybranych przedmiotów ochrony wspieranych w ramach przedmiotowej interwencji umożliwi wykorzystanie tych informacji w celu jeszcze bardziej precyzyjnego ukierunkowania podejmowanych działań ochronnych.

Pani Dyrektor Joanna Czaplą zaprezentowała treść proponowanej uchwały. Zaproponowane zmiany umożliwiają beneficjentom, ekspertom przyrodniczym oraz ARiMR wykorzystanie cyfrowych informacji (map) na temat przedmiotów ochrony wspieranych w ramach tej interwencji. Są to informacje pochodzące z Planów Zadań Ochronnych lub Planów Ochrony dla obszarów Natura 2000, które zostaną przekazane przez Generalną Dyрекcję Ochrony Środowiska do ARiMR celem zaimplementowania ich do systemu. Będzie stanowiło to istotne uproszczenie dla beneficjentów.

Uchwała została poddana pod głosowanie i w głosowaniu jawnym została przyjęta jednogłośnie.

(ZA – 49, PRZECIW – 0, WSTRZYMUJĄCYCH SIĘ – 0).

- 12) Podjęcie uchwały nr 42 w sprawie zmian w części dotyczącej interwencji I 8.3. Ekstensywne użytkowanie łąk i pastwisk na obszarach Natura 2000 – Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027.

Zgodnie z informacją przekazaną przez Pana Ministra Rafała Romanowskiego, proponowana zmiana dotyczy dostosowania terminu wykaszania niedojadów do potrzeb ochrony trwałych użytków zielonych w ramach Interwencji 3. Ekstensywne użytkowanie łąk i pastwisk na obszarach Natura 2000. Zmiana ta będzie miała istotny wpływ na regenerację runi w kolejnym okresie wegetacyjnym.

Pani Dyrektor Joanna Czapla zaprezentowała treść proponowanej uchwały.

Uchwała została poddana pod głosowanie i w głosowaniu jawnym została przyjęta jednogłośnie.

(ZA – 47, PRZECIW – 0, WSTRZYMUJĄCYCH SIĘ – 0).

- 13) Podjęcie uchwały nr 43 w sprawie zmian w części dotyczącej interwencji I 8.7. Bioróżnorodność na gruntach ornych – Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027.

Pan Minister Rafał Romanowski poinformował, że proponowane zmiany dotyczą uproszczenia zasad realizacji zobowiązań w ramach tej interwencji oraz że wprowadzenie uproszczeń spowoduje zwiększenie zainteresowania i zachęcenie rolników do podejmowania wieloletnich zobowiązań, co przełoży się na efekt środowiskowy.

Pani Dyrektor Joanna Czapla zaprezentowała treść proponowanej uchwały oraz zgłoszone przez KE uwagi. Propozycja dotyczy uproszczenia w zakresie dwóch wariantów:

1. Wieloletnie pasy kwietne: propozycja dotyczy zwiększenia szerokości pasów kwietnych do 20 m oraz wykorzystania mieszanki złożonej z co najmniej 8 gatunków roślin (określonych w przepisach krajowych).
2. Ogródki bioróżnorodności: propozycja dotyczy zmniejszenia wymaganej minimalnej liczby gatunków w ogródku: 15 gatunków.

Do przedmiotowego projektu uchwały komentarz przekazała Krajowa Rada Izb Rolniczych. Natomiast Komisja Europejska odniosła się do krótkiego okresu zobowiązania i braku zainteresowania ze strony rolników tą interwencją. Pani Dyrektor poinformowała, że zobowiązanie jest pięcioletnie, dlatego też istotne jest zwiększenie zainteresowania i zachęcenie rolników do podejmowania wieloletnich

zobowiązań w ramach tej interwencji. Kolejne uwagi nie zostały uwzględnione, m.in. w zakresie zmniejszania stawek.

Pani Justyna Zwolińska, zgłosiła uwagę o charakterze technicznym dotyczący zapisu pkt. 5 oraz zaproponowała zmianę brzmienia tego punktu.

W odpowiedzi Pani Anna Jobda, naczelnik Wydziału Działania Rolnośrodowiskowych w Departamencie Płatności Bezpośrednich, poinformowała, że jest to zapis na poziomie Planu Strategicznego WPR, natomiast w rozporządzeniu krajowym jest doprecyzowanie tego zapisu.

Uchwała została poddana pod głosowanie i w głosowaniu jawnym została przyjęta jednogłośnie.
(ZA – 50, PRZECIW – 0, WSTRZYMUJĄCYCH SIĘ – 0).

Po zakończonym głosowaniu, dalsze prowadzenie posiedzenia, przejął Pan Minister Ryszard Bartosik, Przewodniczący Komitetu.

- 14) Podjęcie uchwały nr 44 w sprawie zmian w części I 10.1.1 - Inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększające konkurencyjność (dotacje) Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027.

Zakres proponowanych zmian zaprezentował Pan Bogdan Pomianek, Zastępca Dyrektora Departamentu Wspólnej Polityki Rolnej, który poinformował, że zmiany polegają na: uzupełnieniu części dotyczącej kryteriów wyboru operacji o nowy zakres (kryterium wyboru dla obszaru B), modyfikacji warunków kwalifikowalności w obszarze D (rezygnacja z leasingu), wprowadzeniu zmian doprecyzujących obecną treść warunku oraz dodaniu możliwości przyznania wsparcia w maksymalnej wysokości – 1 mln zł w przypadku przechowalni w obszarze B.

Proponowane zmiany przyczynią się, w zależności od zmiany, do: ukierunkowania pomocy w obszarze B na ekologiczną produkcję zwierzęcą, niekomplikowania dokumentów aplikacyjnych i procedur związanych z przyznawaniem i wypłatą pomocy, doprecyzowania treści opisu interwencji w celu jego uproszczenia, uspołnienienia i skonkretyzowania oraz umożliwią udzielanie takiego samego wsparcia na analogiczne operacje – bez względu na obszar wsparcia, w ramach którego są realizowane. Dodatkowo w wyniku, zgłoszonych przez ARiMR uwag zmieniono projekt uchwały nr 44. Nowa treść uchwały została przekazana Członkom Komitetu Monitorującego w dniu 20 listopada br.

Pan Zygmunt Paśnik zwrócił się z pytaniem o przyczyny wykreślenia leasingu w części dot. obszaru D. Odpowiadając Pan Dyrektor Bogdan Pomianek poinformował, że leasing został wykreślony tylko w jednym punkcie dotyczącym wspólnego wnioskowania.

Uchwała została poddana pod głosowanie i w głosowaniu jawnym została przyjęta jednogłośnie.
(ZA – 50, PRZECIW – 0, WSTRZYMUJĄCYCH SIĘ – 0).

15) Podjęcie uchwały nr 45 w sprawie zmian w Interwencji I.10.3 „Inwestycje zapobiegające rozprzestrzenianiu się ASF” Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027.

Pan Dyrektor Bogdan Pomianek poinformował, że proponowane zmiany dotyczą wprowadzenia dodatkowych preferencji dla rolników, którzy prowadzą chów lub hodowlę świń zgodnie z systemem rolnictwa ekologicznego; warunków przyznania pomocy dla rolników, którzy prowadzą chów lub hodowlę świń zgodnie z systemem rolnictwa ekologicznego oraz waloryzacji wysokości kosztów jednostkowych. Zaproponowano także preferencje dla producentów ekologicznych polegające na obniżeniu wymagań w odniesieniu do wielkości średniorocznej produkcji. Zaproponowano, aby średnioroczna liczba świń w stadzie wynosiła, co najmniej 27 sztuk zarejestrowanych na nieruchomości, na której będzie realizowana inwestycja. Ponadto, zmiana ta realizuje jeden z celów Strategii „Od pola do stołu”, tj. promowanie i zwiększenie udziału rolnictwa ekologicznego w ogólnej produkcji rolniczej. Do omawianego projektu uchwały, zostały zgłoszone uwagi przez KE, które dotyczyły minimalnego pogłowia (tj. 50 szt.) jako warunku otrzymania pomocy. Pan Dyrektor Bogdan Pomianek wyjaśnił powody przyjęcia takiego rozwiązania, a także wskazał, że gospodarstwa z mniejszą liczbą świń w stadzie, mogą liczyć na pomoc krajową.

Uchwała została poddana pod głosowanie i w głosowaniu jawnym została przyjęta jednogłośnie.
(ZA – 49, PRZECIW – 0, WSTRZYMUJĄCYCH SIĘ – 0).

16) Podjęcie uchwały nr 46 w sprawie zmian w interwencji I.10.4 „Inwestycje przyczyniające się do ochrony środowiska i klimatu” Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027.

Pan Dyrektor Bogdan Pomianek poinformował, że proponowana zmiana dotyczy kryteriów wyboru oraz że dzięki tej modyfikacji zostaną wyeliminowane wątpliwości interpretacyjne poprzez doprecyzowanie zapisów.

Uchwała została poddana pod głosowanie i w głosowaniu jawnym została przyjęta jednogłośnie.
(ZA – 49, PRZECIW – 0, WSTRZYMUJĄCYCH SIĘ – 0).

17) Podjęcie uchwały nr 47 w sprawie zmian w interwencji I 10.10. - Infrastruktura na obszarach wiejskich oraz wdrożenie koncepcji inteligentnych wsi Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027.

Pan Dyrektor Bogdan Pomianek poinformował, że proponowana zmiana dotyczy dostosowania tabeli finansowej w związku z przesunięciem w czasie wdrożenia interwencji I 10.10. - Infrastruktura na obszarach wiejskich oraz wdrożenie koncepcji inteligentnych wsi. Dodatkowo, Pan Dyrektor przekazał informację, że w najbliższym czasie zostanie przesłany, do samorządów województw, projekt kryteriów wyboru w zakresie przydomowych oczyszczalni ścieków.

Po przedstawieniu projektu uchwały nr 47, Pan Minister Ryszard Bartosik otworzył dyskusję.

Pan Antoni Konopka, przedstawiciel samorządu województw wskazany przez Komisję Wspólną Rządu i Samorządu Terytorialnego, powiedział, że jest duże zapotrzebowanie na to działanie, na infrastrukturę na obszarach wiejskich, zwłaszcza, że w obecnym okresie programowania nie zostały zagwarantowane środki na działania wodno-kanalizacyjne. Proponowane działanie jest pewnego rodzaju zastępstwem, nie do końca satysfakcjonującym.

Pan Mariusz Lęgowski, przedstawiciel KE, podziękował za wyjaśnienia przekazane przez Pana Dyrektora Bogdana Pomianka oraz zwrócił uwagę na proponowane przesunięcia finansowe. Biorąc pod uwagę, że realizacja interwencji przesuwana jest z roku 2023 i 2024 na rok 2025.

Pan Dyrektor Bogdan Pomianek powiedział, że jak najszybciej zostanie przygotowana wytyczna szczegółowa oraz uzasadnienia do uchwał będą bardziej szczegółowe.

Uchwała została poddana pod głosowanie i została przyjęta z następującym stosunkiem głosów (ZA – 48, PRZECIW – 0, WSTRZYMUJĄCYCH SIĘ – 1).

- 18) Podjęcie uchwały nr 48 w sprawie zmian w interwencji I.13.3 „Promowanie, informowanie i marketing dotyczący żywności wytwarzanej w ramach systemów jakości żywności” Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027.

Pan Minister Ryszard Bartosik zwrócił się z prośbą o zaprezentowanie treści projektu uchwały przez Pana Jana Golbę, Zastępcę Dyrektora Departamentu Rolnictwa Ekologicznego i Jakości Żywności.

Pan Dyrektor Jan Golba, poinformował, że proponowane zmiany dotyczą doprecyzowania zapisów dotyczących kryteriów dostępu w zakresie wyłączenia organizacji producentów owoców i warzyw korzystających z innych form wsparcia na działania informacyjne, promocyjne i marketingowe; dodania Systemu Jakości Wieprzowiny PQS (Pork Quality System) do listy krajowych systemów jakości żywności; aktualizacji zapisów wynikających z przyjęcia ustawy o rejestracji i ochronie nazw

pochodzenia, oznaczeń geograficznych oraz gwarantowanych tradycyjnych specjalności produktów rolnych i środków spożywczych, win lub napojów spirytusowych oraz o produktach tradycyjnych. Kolejna zmiana, jest odpowiedzią na uwagę zgłoszoną przez ARiMR i dotyczy dodania warunku dla beneficjentów będących przedsiębiorcami dotyczącego konieczności prowadzenia działalności jako: mikro, małe lub średnie przedsiębiorstwo.

Pani Izabella Byszewska, przedstawiciel Polskiej Izby Produktu Regionalnego i Lokalnego, zwróciła się z prośbą o doprecyzowanie dot. wyłączenia dużych podmiotów z możliwości korzystania z tej interwencji. Czy z pomocy będą mogły skorzystać mniejsze oddziały terenowe, wchodzące w skład dużych podmiotów?

W odpowiedzi Pan Dyrektor Jan Golba poinformował, że interwencja ta skierowana jest do mikro, małych lub średnich przedsiębiorstw. Wszystko zależy kto będzie wnioskował o płatność. Jeżeli wnioskować będzie duży podmiot, to wsparcia nie uzyska.

Uchwała została poddana pod głosowanie i została przyjęta z następującym stosunkiem głosów (ZA – 47, PRZECIW – 0, WSTRZYMUJĄCYCH SIĘ – 2).

19) Podjęcie uchwały nr 49 w sprawie zmian w interwencji I.13.4 „Rozwój współpracy producentów w ramach systemów jakości żywności” Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027.

Pan Minister Ryszard Bartosik zwrócił się z prośbą o zaprezentowanie treści projektu uchwały przez Pana Jana Golbę, Zastępcę Dyrektora Departamentu Rolnictwa Ekologicznego i Jakości Żywności.

Pan Dyrektor Jan Golba poinformował, że trwają prace nad opracowaniem projektu wytycznych dla tej nowej interwencji i w związku z tym pojawiała się potrzeba dokonania pewnych modyfikacji, które dotyczą:

- zmiany obowiązku zwiększenia, w okresie 4 lat objęcia wsparciem w stosunku do roku bazowego, wielkości sprzedaży na obowiązek zwiększenia wartości sprzedaży produktów wytwarzanych w ramach systemów jakości żywności, wprowadzanych na rynek;
- usunięcia kryterium dostępu dotyczącego produktów rybactwa i akwakultury;
- aktualizacji zapisów wynikających z przyjęcia ustawy z dnia 9 marca 2023 r. o rejestracji i ochronie nazw pochodzenia, oznaczeń geograficznych oraz gwarantowanych tradycyjnych specjalności produktów rolnych i środków spożywczych, win lub napojów spirytusowych oraz o produktach tradycyjnych;

- dodania Systemu Jakości Wieprzowiny PQS (Pork Quality System) do listy krajowych systemów jakości żywności;
- usunięcia zapisów dotyczących aktualizowania wysokości płatności (kwoty ryczałtowej) w obszarze A - zarządzanie współpracą.

Uchwała została poddana pod głosowanie i została przyjęta z następującym stosunkiem głosów (ZA – 43, PRZECIW – 0, WSTRZYMUJĄCYCH SIĘ – 2).

20) Podjęcie uchwały nr 50 w sprawie zmian w interwencji I 13.5. – Współpraca Grup Operacyjnych EPI Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027.

Pan Minister Ryszard Bartosik zwrócił się z prośbą o zaprezentowanie treści projektu uchwały przez Panią Justynę Cieślikowską, naczelnik Wydziału Badań, Innowacji i Cyfryzacji w Departamencie Innowacji, Cyfryzacji i Transferu Wiedzy.

Pani Naczelnik Justyna Cieślikowska poinformowała, że proponowana zmiana dotyczy planu naborów przedstawionego w opisie warunków dostępu zarówno w odniesieniu do wsparcia przygotowawczego, jak i realizacji operacji oraz że dzięki tej zmianie nastąpi urealnienie terminów naborów do możliwości i oczekiwań. Pierwszy nabór będzie przeprowadzony w 2024 r. W odniesieniu do rekomendacji z KE, Pani Justyna Cieślikowska potwierdziła, że nie ma obaw by zmiana terminu opóźniła proces tworzenia nowych grup operacyjnych. Doświadczenie ostatniego naboru pokazuje, że zainteresowanie jest bardzo duże.

Uchwała została poddana pod głosowanie i została przyjęta z następującym stosunkiem głosów (ZA – 41, PRZECIW – 0, WSTRZYMUJĄCYCH SIĘ – 2).

21) Podjęcie uchwały nr 51 w sprawie kryteriów wyboru operacji zaproponowanych dla interwencji I.10.1.1 Inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększające konkurencyjność (dotacje) Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027.

Pan Dyrektor Bogdan Pomianek poinformował, że kryteria wyboru operacji dla tej interwencji, zostały pozytywnie zaopiniowane przez Komitet Monitorujący w procedurze pisemnej, poprzez przyjęcie uchwały Nr 23 z 10 maja 2023 r. Obecny projekt uchwały polega na dodaniu nowego kryterium wyboru – kryterium 6, dotyczący prowadzenie produkcji zwierzęcej (w obszarze B).

Dodatkowo, Pan Dyrektor poinformował, że w wytycznych szczegółowych dotyczących przyznawania, wypłaty i zwrotu pomocy dla interwencji I.11 Premie dla młodych rolników oraz dla interwencji I.10.5 Rozwój małych gospodarstw, zostanie wprowadzone odwołanie do Systemu Jakości Wieprzowiny PQS (Pork Quality System).

Ponadto w wyniku, zgłoszonych przez ARiMR uwag zmieniono projekt uchwały nr 51. Nowa treść uchwały została przekazana Członkom Komitetu Monitorującego w dniu 20 listopada br.

Uchwała została poddana pod głosowanie i w głosowaniu jawnym została przyjęta jednogłośnie.

(ZA – 40, PRZECIW – 0, WSTRZYMUJĄCYCH SIĘ – 0).

- 22) Podjęcie uchwały nr 52 w sprawie kryteriów wyboru operacji zaproponowanych dla interwencji I. 10. 3. „Inwestycje zapobiegające rozprzestrzenianiu się ASF” Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027.

Pan Dyrektor Bogdan Pomianek poinformował, że proponowana zmiana polega na dodaniu do kryterium 4 zapisów dotyczących chowu lub hodowli świń zgodnie z systemem rolnictwa ekologicznego w rozumieniu przepisów rozporządzenia 2018/848. W wyniku, zgłoszonych przez ARiMR uwag redakcyjnych zmieniono projekt uchwały nr 52. Nowa treść uchwały została przekazana Członkom Komitetu Monitorującego w dniu 20 listopada br.

Uchwała została poddana pod głosowanie i została przyjęta z następującym stosunkiem głosów

(ZA – 36, PRZECIW – 0, WSTRZYMUJĄCYCH SIĘ – 1).

- 23) Podjęcie uchwały nr 53 w sprawie kryteriów wyboru operacji zaproponowanych dla interwencji I.10.4. „Inwestycje przyczyniające się do ochrony środowiska i klimatu”, Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027.

Pan Dyrektor Bogdan Pomianek poinformował, że zaproponowane kryteria wyboru, pozwolą preferować gospodarstwa rolne, które prowadzą produkcję rolną, a planowane w ramach interwencji 10.4 inwestycje będą ograniczały presję na środowisko bądź klimat.

Następnie Pan Dyrektor omówił każde kryterium z osobna oraz poinformował, że w wyniku, zgłoszonych przez ARiMR uwag (prośba o doprecyzowanie) zmieniono projekt uchwały nr 53. Nowa treść uchwały została przekazana Członkom Komitetu Monitorującego w dniu 20 listopada br.

Pan Arkadiusz Sadowski, stwierdził, że wątpliwości budzi przyznanie, aż 6 punktów za utrzymywanie zwierząt i uprawę warzyw przy tylko 2 punktach za rozwiązania cyfrowe. Zwrócił się także z prośbą o wyjaśnienie, czy wykorzystanie technik satelitarnych mieści się w pojęciu rozwiązań cyfrowych oraz o sposób liczenia punktów (łączenie pkt. przy spełnianiu poszczególnych kryteriów).

Pani Joanna Gierulska, Zastępca Prezesa Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, przedstawiciel Prezesa Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, zwróciła uwagę, że na poziomie wytycznych szczegółowych dobrze byłoby doprecyzować warunki rozwiązań cyfrowych.

Udzielając wyjaśnień Pan Bogdan Pomianek odpowiedział, iż w przypadku rozwiązań cyfrowych, powinien być przygotowany zbiór rozwiązań, które będą za takie uznawane. Obecnie są dwie możliwości, ubieganie się o pomoc: w ramach KPO: Wsparcie w zakresie rolnictwa 4.0, polegające na wdrożeniu systemów teleinformatycznych i rozwiązań cyfrowych do obsługi procesów produkcji i wprowadzania do obrotu artykułów rolno-spożywczych oraz drugie rozwiązanie zostało zawarte w załączniku do projektu wytycznych szczegółowych dla interwencji *Inwestycje w gospodarstwach rolnych zwiększające konkurencyjność*, w którym to zostały przedstawione propozycje, które wpisują się w rozwiązania cyfrowe. Odnosząc się do pytania dot. sumowania punktów, Pan Dyrektor Bogdan Pomianek, powiedział, że nie zawsze osiągnięcie korzyści środowiskowych następuje poprzez zastosowanie rozwiązań cyfrowych.

Uchwała została poddana pod głosowanie i została przyjęta z następującym stosunkiem głosów (ZA – 39, PRZECIW – 0, WSTRZYMUJĄCYCH SIĘ – 1).

- 24) Podjęcie uchwały nr 54 w sprawie kryteriów wyboru operacji zaproponowanych dla interwencji I.10.15. „Inwestycje poprawiające dobrostan bydła i świń”, Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027.

Pan Dyrektor Bogdan Pomianek zaprezentował treść proponowanej uchwały, informując że interwencja ta realizuje wymogi związane z wydatkowaniem odpowiedniej puli środków na cele związane ze środowiskiem i klimatem. Następnie Pan Dyrektor omówił każde kryterium z osobna. Jednym z elementów uchwały, na które zwracała KE, były budki dla cieląt zapewniające młodym zwierzętom doskonałe warunki do życia i rozwoju.

Pani Justyna Zwolińska, zwróciła się z zapytaniem, czy omawiana interwencja jest uzupełnieniem ekoschematu Dobrostan zwierząt. Kolejne pytanie dotyczyło przyznawanych punktów w zależności od wielkości obsady, tj. czy więcej punktów uzyskuje się za dużą obsadę zwierząt. Jeżeli tak, to jest to błąd logiczny działania. Zaproponowała również zmianę techniczną polegającą na zmianie zapisu na „budek do grupowego odchowu”.

Pani Urszula Sołtysiak, zwróciła uwagę na kryterium nr 7 dotyczące utrzymywania zwierząt zgodnie z systemem rolnictwa ekologicznego w zakresie posiadania przez rolnika certyfikatu potwierdzającego,

że zwierzęta, które obejmuje inwestycja utrzymywane są zgodnie z systemem rolnictwa ekologicznego (ważność certyfikatu).

Pan Jerzy Kopiński, przedstawiciel Instytutu Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowego Instytutu Badawczego, zwrócił uwagę na to, że uchwała dotyczy pogłowia, tzn., że preferowana jest skala, a nie intensywność obsady.

Pan Wojciech Styburski, odniósł się do rolnictwa ekologicznego i rozwiązań cyfrowych w odniesieniu do zakładanych wskaźników środowiskowych i klimatycznych. W kontekście dobrostanu bydła można byłoby określić intensywność przyrostu.

Udzielając odpowiedzi, Pan Dyrektor Bogdan Pomianek wyjaśnił, że zaprezentowane kryteria mają na celu wprowadzić proste i transparentne podejście możliwe do samodzielnego wyliczenia przez wnioskodawców. Jeżeli chodzi o skalę produkcji to rozwiązania dobrostanowe powinny być wprowadzane głównie gdzie mamy do czynienia z dużą skalą produkcji. Uwaga techniczna zapisu (budki do grupowego odchowu) została przyjęta. W przypadku kryterium nr 7, zapis zostanie sprecyzowany w wytycznych szczegółowych. Interwencja ta nie jest uzupełniająca w stosunku do ekoschematu Dobrostan zwierząt, są to dwa oddzielne rozwiązania.

Uchwała została poddana pod głosowanie i została przyjęta z następującym stosunkiem głosów (ZA – 37, PRZECIW – 0, WSTRZYMUJĄCYCH SIĘ – 1).

- 25) Podjęcie uchwały nr 55 w sprawie kryteriów wyboru operacji zaproponowanych dla interwencji I.13.4 „Rozwój współpracy producentów w ramach systemów jakości żywności”, Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027.

Pan Minister Ryszard Bartosik poprosił Pana Dyrektora Jana Golbę o zaprezentowanie kryteriów wyboru operacji.

Pan Dyrektor Jan Golba poinformował, że do projektu uchwały zgłosiły uwagi ARiMR i KE. Uwagi ARiMR zostały przyjęte. Uwagi KE, które dotyczyły uzupełnienia projektu uchwały o kryterium dotyczące krajowych systemów jakości żywności oraz kwestii większego zróżnicowania punktów przyznawanych w ramach kryteriów wyboru – zostały przyjęte. Nie przyjęto uwagi KE dotyczącej minimalnej liczby punktów przyznawanych w ramach kryteriów wyboru. Podwyższenie minimalnej liczby punktów mogłoby powodować wykluczenie ze wsparcia podmiotów zorganizowanych w ramach krajowych systemów jakości żywności. Następnie Pan Dyrektor omówił poszczególne kryteria wyboru.

Pani Dorota Metera, zwróciła się z pytaniem dotyczącym przyczyn mniejszego przyznawania punktów za rolnictwo ekologiczne w kryterium nr 1 i 3. Kolejne pytanie dotyczyło zapisu „w oparciu o własny surowiec” i zaproponowała inne brzmienie. W odniesieniu do kryterium nr 2, Pani Dorota Metera, zwróciła się z pytaniem dotyczącym składu grupy. Wskazała również, że błędne jest wymiennie używane słowo „przetwarzanie” i „przygotowanie”.

W odniesieniu do uwag, Pan Dyrektor Jan Golba stwierdził, że doszło do nieporozumienia, bowiem punkty za rolnictwo ekologiczne są wyższe (5 pkt), niż dla krajowych systemów jakości żywności (3 pkt). To są kryteria wyboru, szczegółowe informacje zostaną ujęte w wytycznej szczegółowej. Pan Dyrektor wyjaśnił, także sens używania słów „przetwarzanie” i „przygotowanie”. Pozostałe uwagi nie zostały przyjęte.

Pani Dorota Metera poprosiła jednak o doprecyzowanie zapisów uchwały.

W odniesieniu do głosów w dyskusji, Pani Justyna Zwolińska stwierdziła, że uchwała wymaga doprecyzowania.

Na zakończenie Pan Dyrektor Jan Golba powiedział, że wszelkie wątpliwości i doprecyzowania zostaną szczegółowo określone w wytycznej szczegółowej.

Podsumowując wszystkie wypowiedzi, Pan Minister Ryszard Bartosik zaproponował, by przegłosować projekt uchwały w jego pierwotnej wersji, bez żadnych zmian i poddać pod głosowanie.

Uchwała została poddana pod głosowanie i została przyjęta z następującym stosunkiem głosów (ZA – 27, PRZECIW – 4, WSTRZYMUJĄCYCH SIĘ – 6).

26) Podjęcie uchwały nr 56 w sprawie zmiany Regulaminu Komitetu Monitorującego Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027.

Pan Minister Ryszard Bartosik, poinformował, że Regulamin Komitetu Monitorującego Plan Strategiczny na lata 2023-2027 został przyjęty uchwałą nr 1 Komitetu Monitorującego Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 z 15 grudnia 2022 r. w sprawie przyjęcia Regulaminu Komitetu Monitorującego Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027. Proponowane zmiany regulaminu dotyczą, m.in. zmiany terminów zawiadomienia o posiedzeniu Komitetu i przesyłania dokumentów do rozpatrzenia oraz zmian o charakterze technicznym. Zmiany zostały wprowadzone na wniosek przedstawicieli Komitetu Monitorującego PS WPR 2023-2027.

Pan Minister poinformował również, że zgodnie z regulaminem, do zatwierdzenia oraz zmiany Regulaminu Komitetu wymagane jest uzyskanie, co najmniej 3/5 głosów członków Komitetu biorących udział w posiedzeniu.

O zaprezentowanie zmian regulaminu został poproszony Pan Paweł Ściański, Zastępca Dyrektora Departamentu Wspólnej Polityki Rolnej.

Pan Dyrektor Paweł Ściański poinformował, że uwagi zgłaszane były zarówno przez członków Komitetu jak i przez KE (obserwatorzy). Co do zasady modyfikacje dotyczą funkcjonowania Komitetu Monitorującego w obszarze związanym z przesyłaniem przez Sekretariat Komitetu dokumentów w określonych terminach. Modyfikacji uległy w § 4 ust. 3 i 4. Kolejna zmiana dotyczyła § 4 ust. 6 – obowiązku przekazywania materiałów przed posiedzeniem Komitetu. Pozostałe uwagi były o charakterze porządkującym (np. dot. zadań Sekretarza) i technicznym.

Pani Dorota Metera, podziękowała za uwzględnienie zmian w terminach. Dodatkowo, zgłosiła uwagi do poszczególnych części regulaminu, tj.

- § 2 pkt. 14: jest „może zapraszać” propozycja zmiany na „zaprasza” – uwaga nieuwzględniona; praktyka pokazuje, że Minister zawsze wykazywał dobrą wolę w tym zakresie;
- § 5 pkt. 4 dot. kworum na posiedzeniach on-line: prośba o doprecyzowanie - doprecyzowano;
- § 8 pkt. 4 prośba o zmianę „członkowie/zastępcy członków” na „członkowie lub zastępcy członków ” – uwaga uwzględniona;
- § 10 pkt. 3 uwaga techniczna (wstawienie „, ”) – uwaga uwzględniona.

Uchwała została poddana pod głosowanie i została przyjęta z następującym stosunkiem głosów (ZA – 33, PRZECIW – 0, WSTRZYMUJĄCYCH SIĘ – 3).

III. Przedstawienie informacji na temat stanu wdrażania Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027.

Pan Grzegorz Wirtek, Zastępca Dyrektora Departamentu Wspólnej Polityki Rolnej, przedstawił informacje, nt. stanu wdrażania Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027, wg danych na dzień 16 listopada 2023 r. (prezentacja została przekazana członkom KM PS WPR na lata 2023-2027 przed posiedzeniem). Pan Grzegorz Wirtek zaprezentował ogólne dane dot. złożonych wniosków o przyznanie pomocy. Ponadto, Pan Dyrektor poinformował, że w lutym 2024 r. będzie prezentowane pierwsze sprawozdanie roczne z wdrażania Planu.

Po przedstawieniu prezentacji została otwarta dyskusja.

Pani Jolanta Dobiesz, Dyrektor Departamentu Płatności Bezpośrednich ARiMR, przedstawiciel Prezesa Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa przedstawiła informacje dot. wykonawcy Systemu Informatycznego Agencji, (rozwiązaniu umowy z wyłonionym wykonawcą i zawarciem umowy z kolejnym). Ponadto, Pani Dyrektor przedstawiła informacje dotyczące naliczania zaliczek przez ARiMR, tj. informacje dotyczące liczby beneficjentów i wypłacanych zaliczek oraz że zaliczki realizowane są od 16 października br.

Pan Wojciech Styburski nawiązał do integrowanej produkcji i poziomu złożonych wniosków, które przekraczają dostępny na ten cel budżet. Zapytał się czy są jeszcze jakieś działania, które przekraczają założone limity finansowe.

Pan Sławomir Piotrowski, Dyrektor Mazowieckiego ODR, przedstawiciel wojewódzkich ośrodków doradztwa rolniczego wskazanych przez komórkę organizacyjną w Ministerstwie, realizującą zadania w zakresie doradztwa rolniczego, w uzgodnieniu z dyrektorami tych jednostek, odniósł się do danych dot. złożonych wniosków i roli doradców przy wypełnianiu wniosków o przyznaniu pomocy.

Pani Dyrektor Joanna Czapla odniosła się do stanu realizacji Planu i poinformowała o przesunięciach środków finansowych.

Pan Mariusz Lęgowski, przedstawiciel KE, odniósł się do wykorzystywania materiałów informacyjno-promocyjnych w celach autopromocji. Materiały te powinny być wykorzystywane tylko do promocji funduszy europejskich.

Pani Dorota Metera podziękowała kierownictwu MRiRW i merytorycznym departamentom, za rozwiązywanie problemów w rolnictwie ekologicznym, zwłaszcza w zakresie obsady zwierząt i usuwania starych sadów.

IV. Sprawy różne.

Ostatnim punktem posiedzenia KM PS WPR 2023-2027 były sprawy różne. Nie zostały zgłoszone żadne propozycje dodatkowych tematów.

Pan Wojciech Styburski zwrócił się z zapytaniem o PROW 2014-2020, tj. czy będą dokonywane jeszcze jakieś przesunięcia finansowe pomiędzy działaniami?

Pan Dyrektor Łukasz Tomczak powiedział, że jeżeli pojawią się oszczędności, to zmiana taka będzie miała miejsce.

Pani Sylwia Mielczarek - Prezeska organizacji członkowskiej OFOP, tj. Stowarzyszenie Kłodzka Wstęga Sudetów – LGD, przedstawiciel wskazany przez Radę Działalności Pożytku Publicznego, w tym przedstawiciel organizacji na rzecz promowania włączenia społecznego, zwróciła się z pytaniem o termin uruchomienia systemu informatycznego do zarządzania i wdrażania lokalnych strategii rozwoju.

Pan Dyrektor Łukasz Tomczak odpowiedział, że za system informatyczny odpowiedzialna jest ARiMR. System do obsługi działania Leader jest budowany, system ds. zarządzania LSR ma być prawdopodobnie dostępny od lutego 2024 r.

Na zakończenie **Pan Minister Ryszard Bartosik** podziękował uczestnikom obrad i zakończył posiedzenie KM PS WPR 2023-2027.